

Облік та оподаткування операцій страхування на сільськогосподарських підприємствах

Страхування є одним із можливих варіантів хеджування ризиків з якими стикаються сільськогосподарські товаровиробники, та разом з впровадженням прозорих інструментів фінансування сільського господарства сприяє зростанню та розвитку українського продовольчого ринку. Використання страхових інструментів сільськогосподарським підприємством обумовлює виникнення витрат і доходів, пов'язаних з операціями страхування. Метою статті є обґрунтування засад облікового відображення сільськогосподарського страхування та розкриття правил оподаткування складових страхового процесу. Розкрито причини низької популярності страхування врожаю серед сільськогосподарських товаровиробників. Визначено, що бухгалтерський облік страхових операцій в сільськогосподарських підприємствах базується на відображенні розрахунків між підприємством-страхувальником та страховою організацією. Основними об'єктами обліку виступають дебіторська і кредиторська заборгованість, доходи та витрати. Доведено, що зважаючи на те, що страхові внески зазвичай вносяться авансом, тому їх слід спочатку відображати на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», а надалі списувати на рахунки витрат протягом дії договору страхування. Розкрито окремі аспекти відображення в обліку витрат понесених на добровільне страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі з державною підтримкою. Досліджено правила оподаткування страхового відшкодування. Виявлено, що сума страхового відшкодування, яку отримує підприємство від страхової компанії, не є об'єктом обкладення податком на додану вартість, але оподатковується за звичайними правилами визначення податку на прибуток.

Ключові слова: добровільне страхування сільськогосподарських товаровиробників, бухгалтерський облік страхових внесків, оподаткування сум страхового відшкодування, державне субсидування сільського господарства, облік доходів і витрат.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-4\(86\)-5-10](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-4(86)-5-10)

Accounting and Taxation of Insurance Operations at Agricultural Enterprises

Agricultural insurance is one of the possible options to hedge pertinent agricultural risks along with the development of transparent financing instruments in agriculture, thereby fostering growth and development of the Ukrainian food market. Agricultural insurance is not limited to crop insurance, it also applies to livestock, bloodstock, forestry, aquaculture, and greenhouses. The use of insurance instruments by an agricultural enterprise causes the occurrence of expenses and income associated with insurance operations. The purpose of the article is to substantiate the principles of accounting for operations on agricultural insurance and the disclosure of taxation of the components of insurance process. The reasons for the low popularity of crop insurance among agricultural producers were disclosed. It was determined that the accounting for insurance operations in agricultural enterprises is based on the reflection of settlements between the insurer and the insurance company. The main objects of accounting are receivables and payables, income and expenses. It was proved that insurance premiums should first be reflected on account 39 "Deferred expenses", and subsequently written off to expense accounts during the term of the insurance contract because the insurance premiums are usually paid in advance. Some aspects of the reflection in accounting of expenses incurred for voluntary insurance of agricultural products, including those with state support, were disclosed. The rules of taxation of insurance compensation were investigated. It was revealed that the amount of insurance compensation received by the agricultural producer from the insurance company is not subject to value added tax, but is subject to the usual rules for determining income tax.

---

* **Жук Наталія Леонідівна**, провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, старший науковий співробітник.

Keywords: *voluntary insurance of agricultural producers, accounting of insurance premiums, taxation of insurance indemnity amounts, state subsidies for agriculture, accounting of income and expenses.*

Постановка проблеми. Сільськогосподарське виробництво характеризується високим рівнем ризиковості. Це пов'язано, перш за все, із використанням біологічних активів у процесі виробництва сільськогосподарської продукції та безпосереднім впливом природного середовища та різних природних негативних факторів (повеней, засух, буревіїв, граду, злив, хвороб, шкідників тощо), які мають високий рівень невизначеності [2]. Відтак важливим завданням є розроблення заходів протидії таким ризикам, центральним з яких є сільськогосподарське страхування. Використання страхових інструментів сільськогосподарським підприємством обумовлює виникнення витрат і доходів, пов'язаних з операціями страхування, у зв'язку з цим, актуальним науковим завданням є обґрунтування порядку їх облікового відображення та оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових публікаціях питання обліку та оподаткування операцій, пов'язаних саме з сільськогосподарським страхуванням розкриваються не так широко, як скажімо операцій з нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внесків на медичне страхування. Однак, серед останніх досліджень за темою статті варто відмітити публікації таких дослідників як П.І. Атамас, О.П. Атамас, Г.О. Крамаренко, А.М. Галайко, О.А. Ковальова, Л.В. Коваль, Р.Б. Алескеров, С.В. Потійко, І.М. Белова та Т.В. Дідоренко.

Зокрема, проблеми та перспективи облікового забезпечення розвитку аграрного страхування вивчав Р.Б. Алескеров [1]. П.І. Атамас, О.П. Атамас, Г.О. Крамаренко доводять об'єктивну неминучість підприємницьких ризиків у ринкових умовах господарювання, наводять способи запобігання або часткового зменшення негативних наслідків ризикових операцій та порядок відображення у бухгалтерському обліку витрат на проведення таких заходів. Дослідники акцентують увагу на необхідності більш детального вивчення та відображення в обліку витрат і результатів ризикових операцій [2]. Дослідження А.М. Галайко націлене на формулювання практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції в Україні [4]. І.М. Белова та Т.В. Дідоренко розкривають методику обліку витрат і доходів зі страхування майна на сільськогосподарських підприємствах [5]. У статті Л.В. Коваль розроблено пропозиції щодо вдосконалення теоретичних засад обліку розрахунків зі страхування майна та діяльності у сільськогосподарських підприємствах з метою отримання своєчасної, достовірної і об'єктивної облікової інформації для системи управління [8]. О.А. Ковальова визначає об'єкти обліку майнового

страхування на сільськогосподарських підприємствах [9]. Обґрунтуванню основних аспектів організації бухгалтерського обліку операцій страхування сільськогосподарських підприємств присвячене дослідження С.В. Потійко [12].

Розвитку економіко-правових засад аграрного страхування присвячені праці О.М. Віленчука [3], О.Є. Гудзь, В.І. Ерастова [6], О.В. Олійник, а також зарубіжних вчених: М. Гаутам (M. Gautam), П. Хазель (P. Hazell), Г. Альдерман (H. Alderman) [19], Дж. Андерсон (J. Anderson), Н. Бальзер (N. Balzer), Клемменс А. Хаструб (Clemmensen A. Hastrup), Ю. Хесс (U. Hess), Ф. Рісполі (F. Rispoli) [20].

Однак, попри доведену дослідниками актуальність розвитку сільськогосподарського страхування, на практиці існує необхідність обґрунтування облікових механізмів відображення страхових операцій, зокрема, розподілу втрат від страхового випадку, обліку державного субсидування сільськогосподарського страхування, обліку страхового відшкодування; детального роз'яснення вимагають також питання оподаткування складових страхового процесу.

Метою статті є обґрунтування засад облікового відображення сільськогосподарського страхування та розкриття правил оподаткування складових страхового процесу.

Виклад основного матеріалу. Основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини у сфері страхування, зокрема, визначає основні засади страхування сільськогосподарської продукції (вважаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, а також сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів) є Закон України «Про страхування» [16]. У ньому виділено дві форми страхування (ст. 5): обов'язкове і добровільне. Як зазначено в законі, страхування сільськогосподарської продукції може бути виключно добровільним.

Зокрема п. 22 ст. 6 Закону «Про страхування» [16] визначено, що врожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, урожай зернових культур і цукрових буряків, а також сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів підлягає страхуванню виключно на добровільній основі. Сільськогосподарський товаровиробник може самостійно вирішувати чи потрібно страхувати свою діяльність, яким чином, у які строки і за якою програмою здійснювати страхування.

У світовій практиці сільськогосподарське страхування є одним із найважливіших інструментів для зменшення фінансових втрат від природних катаклізмів [19, 20]. Однак в Україні цей вид страхування не користується популярністю серед сільськогосподарських підприємств (рис. 1).

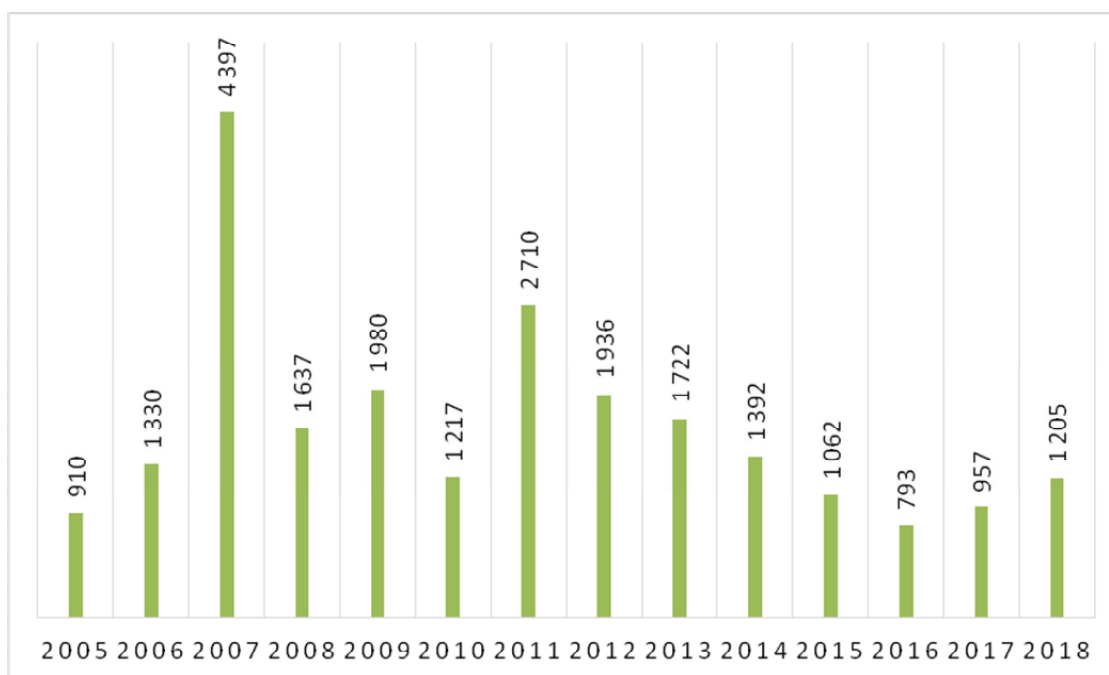

Рис. 1. Динаміка кількості договорів сільськогосподарського страхування в 2005-2018 рр.

Джерело [18].

Причин такої непопулярності цього виду страхування доволі багато. На наш погляд, головні з них такі:

- висока вартість страхування сільського сподарської продукції. Відтак сільськогосподарські підприємства з метою економії коштів, здебільшого відмовляються страхувати свої активи і повністю беруть на себе ризики, пов'язані із природними катаклізмами чи іншими непередбачуваними явищами;

- доволі висока вірогідність настання страхового випадку робить цей вид страхування мало привабливим і для страхових компаній, що діють на ринку страхування України. Тому страхові компанії здебільшого або відмовляються страхувати сільськогосподарські ризики, або встановлюють надміру високі розміри страхового платежу, що відштовхує потенційних клієнтів;

- сільськогосподарські товаровиробники доволі скептично відносяться до самої можливості страхування сільськогосподарської продукції. Здебільшого вони не довіряють страховикам, побоюючись, що страхова компанія через недосконале законодавство при настанні страхового випадку не відшкодує їм понесені втрати і вони понесуть збитки не тільки від втрати урожаю, але й від втрати страхового платежу.

Бухгалтерський облік страхового процесу на сільськогосподарському підприємстві ведеться відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [13], Інструкції про використання плану рахунків бухгалтерського обліку [7]. Нарахування та сплата страхових внесків відображається на рахунку 655 «Розрахунки за страхуванням майна». Аналітичний облік ведеться по кожному

страхувальнику та кожному окремому договору страхування.

Витрати на страхування включаються до складу собівартості готової продукції як інші прямі витрати та відповідно їх обліковують на рахунку 23 «Виробництво» (пп. «а» п. 2.20 Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [10].

Зауважимо, що сплата страхових внесків здійснюється переважно авансом за весь період страхування, а тому, на нашу думку, правильніше спочатку відносити здійснені витрати на рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів», а потім поступово протягом дії договору страхування списувати їх на рахунки витрат.

Страхові платежі (внески, премії) сплачені платником податку на прибуток при страхуванні сільгосппродукції відносяться до податкових витрат. На це прямо вказує пп. 140.1.6 Податкового кодексу України [11], відповідно до якого до складу податкових витрат підприємства-страхувальника, зокрема, відносяться витрати із страхування загибелі врожаю. При цьому такі витрати мають:

- бути підтвержені відповідними розрахунковими, платіжними та іншими первинними документами, обов'язковість ведення та зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку та нарахування податку (пп. 139.1.9 ПКУ);

- не перевищувати звичайної ціни страхового тарифу відповідного виду страхування, що діє на момент укладення страхового договору (пп. 140.1.6 ПКУ). Звичайні ціни для добровільних видів страхування розраховуються актуарно (математично), на підставі відповідної статистики настання

страхових випадків. Конкретний розмір страхового тарифу визначається в договорі страхування за згодою сторін.

Відносити до складу податкових витрат можна всю суму сплачених страхових платежів (внесків, премій), оскільки у Податковому кодексі, щодо цього немає обмежень.

Витрати понесені на добровільне страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі з державною підтримкою, сільськогосподарське підприємство відносить до складу собівартості виробленої продукції чи додаткових біологічних активів (пп. 138.8 ПКУ). У зв'язку з цим, витрати понесені на страхування сільськогосподарської продукції на підприємстві необхідно відобразити у складі податкових витрат того звітного періоду, у якому визнано доходи від реалізації такої продукції чи додаткових біологічних активів (пп. 138.4 ПКУ).

Що стосується обкладення ПДВ страхових платежів, то згідно з пп. 196.1.3 ПКУ [11] операції з надання послуг зі страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до закону, а також пов'язаних з такою діяльністю послуг страхових (перестрахових) брокерів та страхових агентів, не є об'єктом обкладення ПДВ. Отже, страхові платежі (премії, внески), які підприємство-страхувальник сплачує страховику, як плату за страхування, не обкладаються ПДВ.

Запровадження в нашій країні програми державного субсидування сільськогосподарського страхування створює додаткові можливості для сільськогосподарських підприємств і страхових компаній [4]. Таким чином, держава спрямовує кошти на підтримку і збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, що підвищує продуктивність сільськогосподарського виробництва, а також гарантує безпеку вкладених коштів та забезпечує національну продовольчу безпеку. Надання державної підтримки регулюється Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [14], який зобов'язує страховиків, які страхують сільськогосподарські ризики, отримувати окрему ліцензію та входить в Аграрний страховий пул. Проте, кошти на державну підтримку були закладені в державному бюджеті лише у 2012 році. Протягом останніх сім років державна підтримка сільськогосподарського страхування відсутня [15].

Облік отриманого відшкодування страхових платежів з бюджету, на нашу думку, слід обліковувати на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». При цьому, оскільки отримане цільове фінансування для компенсації витрат на сплату страхового платежу надане з бюджету без установлення умов щодо його витрачання на виконання у майбутньому певних заходів, то відповідно до п. 19 П(С)БО 15 «Дохід» таке відшкодування в обліку визнається дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу. Відтак при отриманні таких коштів, сільгосппідприємство має списати отримані кошти з

дебету рахунку 48 у кредит рахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів».

Отримані суми відшкодування страхового платежу у податковому обліку відносяться до складу інших доходів, як суми дотацій, субсидій, капітальних інвестицій із фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, отримані платником податку (пп. 135.5.10 ПКУ).

Включаються такі доходи до податкових доходів відповідно до пп. 137.2.2. Податкового кодексу України у момент фактичного отримання цільового фінансування для надання підтримки підприємству без установлення умов витрачання таких коштів на виконання в майбутньому певних заходів, тобто в момент отримання із бюджету компенсації страхового платежу.

Виплата страхового відшкодування за договором страхування здійснюється страховиком на підставі повідомлення страхувальника та страхового акта, який складається страховиком або уповноваженою ним особою. При цьому розмір матеріальної шкоди (збитки) для здійснення страхових виплат установлюється:

– при страхуванні урожаю сільгоспкультур і багаторічних насаджень як різниця між страховою вартістю урожаю, указаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю. При цьому обсяг отриманого урожаю або визначається на підставі фактичних даних, або шляхом залучення до оцінки третіх сторін (експертів). Оплата послуг експерта відбувається за рахунок особи, яка замовила експертизу;

– при страхуванні сільськогосподарських тварин – виходячи зі страхової вартості тварин зменшеної на вартість придатної до використання або реалізації продукції (м'ясо, шкура, шерсть, субпродукти тощо).

Сума страхового відшкодування від страховика (компенсація збитків) відповідно до п. 19 П(С)БО 15 «Дохід» включається підприємством-страхувальником до складу доходів. При цьому такий дохід визнається в бухгалтерському обліку в періоді складання страхового акта. Сума понесених збитків відноситься на витрати періоду, в якому вони були понесені.

Правила оподаткування страхового відшкодування регулюють норми пп. 140.1.6 Податкового кодексу України. Відповідно до цього підпункту, якщо умови страхування передбачають виплату страхового відшкодування на користь платника-страхувальника, то:

1) застраховані збитки, понесені таким платником податків у зв'язку з веденням господарської діяльності, включаються до його витрат за податковий період, у якому він зазнав збитків.

Із цього випливає що відобразити суму застрахованих збитків у складі податкових витратах сільськогосподарське підприємство може в періоді складання страхового акта, що встановлює розмір збитків та підтверджує страховий випадок [17].

Вважаємо, що відображену у страховому акті суму застрахованих збитків підприємство-страхувальник має право віднести до складу

Бухгалтерський облік

податкових витрат у повному обсязі, без її зменшення на суму франшизи. Аргументуємо це тим, що:

– франшиза є невід'ємною частиною застрахованих збитків такого підприємства і вираховується із таких збитків лише з метою розрахунку суми страхового відшкодування;

– при укладанні договору страхування страхується загальна сума збитків, проте деяка їх частина не відшкодовується.

2) суми страхового відшкодування зазначених збитків включаються до доходів такого платника податків за податковий період їх фактичного отримання (пп. 140.1.6 ПКУ).

Варто додати, що сума страхового відшкодування, яку отримує підприємство від страхової компанії, не є об'єктом обкладення ПДВ (пп. 196.1.3 ПКУ), відтак необхідності в нарахуванні ПДВ-зобов'язань із такої суми в підприємства не виникає. При цьому витрати, понесені на вирощування посівів, які загинули, вже не беруть участі ні в оподатковуваних операціях, ні в господарській діяльності суб'єкта господарювання. Тому суб'єкт господарювання має компенсувати раніше нарахований податковий кредит за спеціальними правилами «коригування», передбаченими в п. 198.5 Податкового кодексу. Відповідно до цих правил платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з бази оподаткування, визначеної згідно з п. 189.1 Податкового кодексу (виходячи з вартості придбання), за товарами/послугами, під час придбання або виготовлення яких суми податку були включені до складу податкового кредиту, у разі якщо такі товари/послуги починають використовуватися, зокрема, в операціях, що не є об'єктом оподаткування або використані не у господарській діяльності.

Отже, інакше кажучи, компенсувати податковий кредит щодо загиблих посівів можна лише шляхом збільшення податкових зобов'язань (шляхом умовного продажу). При цьому, на наш погляд, нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ слід лише на частину вартості придбаних товарів/послуг, яка формує собівартість загиблих посівів.

Висновки. Таким чином, облік страхових операцій в сільськогосподарських підприємствах базується на відображенні розрахунків між підприємством-страхувальником та страховою організацією. Основними об'єктами обліку виступають дебіторська і кредиторська заборгованість, доходи та витрати. Так як страхові внески зазвичай вносяться авансом, тому їх слід спочатку відносити на рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів», а надалі списувати на рахунки витрат.

Сільськогосподарські підприємства – платники податку на прибуток відображають застраховані збитки і суми отриманого відшкодування виключно на підставі даних бухгалтерського обліку. Пов'язано це з тим, що яких-небудь коригувань фінансового результату за такими операціями Податковим кодексом не передбачено. Страхові операції не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість, але оподатковуються за звичайними правилами визначення податку на прибуток.

4 Список використаних джерел

1. Алескеров Р. Б. Облікове забезпечення розвитку аграрного страхування: проблеми та перспективи. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2010. Вип. 7(1). С. 21-31.

2. Атамас П. Й., Атамас О. П., Крамаренко Г. О. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємництва. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 60–69.

3. Віленчук О. М. Стан та перспективи розвитку аграрного страхування в Україні. *Облік і фінанси*. 2014. № 2(64). С. 91-96.

4. Галайко А. М. Державна підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 18, ч. 1. С. 85–88.

5. Дідоренко Т. В., Белова І. М. Методика обліку витрат і доходів зі страхування майна на сільськогосподарських підприємствах. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 699-703.

6. Ерастов В. І. Основні тренди страхового ринку зарубіжних країн, що мають позитивний вплив на інтернет-страхування. *Облік і фінанси*. 2016. № 2(72). С. 110-118.

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

8. Коваль Л. В. Облікове забезпечення страхування діяльності сільськогосподарських товаровиробників. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Сільськогосподарські науки*. 2014. Вип. 22(2). С. 95-100.

9. Ковальова О. А. Об'єкти обліку майнового страхування на сільськогосподарських підприємствах. *Управління розвитком*. 2014. № 9. С. 58-61.

10. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: затв. наказом Мінагрополітики України від 18.05.2001 р. № 132. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01/page>

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Потійко С. В. Облік операцій зі страхування на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та перспективи вирішення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2018. № 2. С. 13-17.

13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

14. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4391-17>

15. Про сільськогосподарське страхування / Проект agroinsurance.com. URL: <https://agroinsurance.com/ru/>

16. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>

17. Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В. Місце сільськогосподарського страхування в загальній системі страхування. *Регіональні економічні проблеми в умовах сучасних викликів*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27-28 лютого 2015 р.). К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2015. С. 9–12.

18. Ринок агрострахування України у 2018-му андеррайтинговому році. Аналітичне дослідження. Міністерство аграрної політики та продовольства України у співпраці з Проектом «Розвиток фінансування аграрного сектору в Європі та Центральній Азії», Міжнародна фінансова корпорація (IFC, Група Світового банку). Київ, 2018. 32 с.

19. Gautam, M., Hazell, P. and Alderman, H. Rural Demand for Drought Insurance. *Policy Research Working Paper*. 1383, November, 1994. Washington, DC: World Bank.

20. Hazell, P., Anderson, J., Balzer, N., Hastrup Clemmensen, A., Hess, U., Rispoli, F. Potential for scale and sustainability in weather index insurance for agriculture and rural livelihoods. Rome: International Fund for Agricultural Development and World Food Programme, 2010. URL: <https://www.ifad.org/documents/38714170/40239486/The+potential+for+scale+and+sustainability+in+weather+index+insurance+for+agriculture+and+rural+livelihoods.pdf>

4 References

1. Alieskerov, R. B. (2010). Oblikove zabezpechennia rozvytku ahrarnoho strakhuvannia: problemy ta perspektyvy [Accounting support for the development of agricultural insurance: problems and prospects]. *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy*, 7(1), 21-31.

2. Atamas, P. Y., Atamas, O. P., Kramarenko, Gh. O. (2016). Rol bukhghalterskogho obliku v upravlinni ryzykamy pidprymnyctva [The role of accounting in entrepreneurship risk management]. *Akademichnyi ohiad*, (1), 60–69.

3. Vilenchuk, O. M. (2014). Stan ta perspektyvy rozvytku ahrarnoho strakhuvannia v Ukraini [State and prospects of agrarian insurance development in Ukraine]. *Oblik i finansy*, 2(64), 91-96.

4. Halaiko, A. M. (2018). Derzhavna pidtrymka strakhuvannia produktsii silskohospodarskykh pidpryemstv [State support for agricultural product insurance]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, Vol. 1, (18), 85–88.

5. Didorenko, T. V., Belova, I. M. (2018). Metodyka obliku vytrat i dokhodiv zi strakhuvannia maina na silskohospodarskykh pidpryemstvakh [Methods of accounting of expenses and income on property insurance at agricultural enterprises]. *Molodyi vchenyi*, 5(2), 699-703.

6. Erastov, V. I. (2016). Osnovni trendy strakhovoho rynku zarubizhnykh krain, shcho maiut pozytyvnyi vplyv na internet-strakhuvannia [Main trends in insurance market of foreign countries that have positive impact on internet insurance]. *Oblik i finansy*, 2(72), 110-118.

7. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (30.11.1999). Instruksiiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhghalterskogho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpryemstv i orhanizatsii [Instruction on application of the Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

8. Koval, L. V. (2014). Oblikove zabezpechennia strakhuvannia diialnosti silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv [Accounting support for insurance of agricultural producers]. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnogo ahrarno-tekhnichnoho universytetu. Silskohospodarski nauky*, 22(2), 95-100.

9. Kovalova, O. A. (2014). Obiekty obliku mainovoho strakhuvannia na silskohospodarskykh pidpryemstvakh [Objects of accounting of property insurance at agricultural enterprises]. *Upravlinnia rozvytkom*, (9), 58-61.

10. Minahropolityky Ukrainy. (18.05.2001). Metodychni rekomendatsii z planuvannia, obliku i kalkuluvannia sobivartosti produktsii (robit, posluh) silskohospodarskykh pidpryemstv [Guidelines for planning, accounting and costing of agricultural products (works, services)]. Retrieved from <https://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01/page>

11. Verkhovna Rada Ukrainy. (02.12.2010). Podatkovy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Potiiko, S. V. (2018). Oblik operatsii zi strakhuvannia na silskohospodarskykh pidpryemstvakh: problemy ta perspektyvy vyrishennia [Accounting for insurance operations at agricultural enterprises: problems and prospects]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. Seriya: Ekonomichni nauky, (2), 13-17.

13. Verkhovna Rada Ukrainy. (16.07.1999). Pro bukhghalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

14. Verkhovna Rada Ukrainy. (09.02.2012). Pro osoblyvosti strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii z derzhavnoiu pidtrymkoiu: Zakon Ukrainy [On features of insurance of agricultural products with state support: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4391-17>

15. Project www.agroinsurance.com. Retrieved from <https://agroinsurance.com/ru/>

16. Verkhovna Rada Ukrainy. (07.03.1996). Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy [About Insurance: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>

17. Prokopchuk, O. T., Ulianych, Yu. V. (2015). Mistse silskohospodarskogho strakhuvannia v zahalnoi systemi strakhuvannia [The place of agricultural insurance in the general insurance system] (pp. 9–12). In *Rehionalni ekonomichni problemy v umovakh suchasnykh vykykiv: zb. mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 27-28.02.2015)*. Kyiv: HO «Kyivskiy ekonomichnyi naukovyi tsentr».

18. Rynok ahrostrakhuvannia Ukrainy u 2018-mu anderaitynhovomu rotsi. Analitychne doslidzhennia. (2018). Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy u spivpratsi z Proektom «Rozvytok finansuvannia ahrarnoho sektoru v Yevropi ta Tsentralnii Azii», Mizhnarodna finansova korporatsiia (IFC, Hrupa Svitovoho banku). Kyiv.

19. Gautam, M., Hazell, P. and Alderman, H. (1994). Rural Demand for Drought Insurance. *Policy Research Working Paper*. 1383, November. Washington, DC: World Bank.

20. Hazell, P., Anderson, J., Balzer, N., Hastrup Clemmensen, A., Hess, U., Rispoli, F. (2010). Potential for scale and sustainability in weather index insurance for agriculture and rural livelihoods. Rome: International Fund for Agricultural Development and World Food Programme. Retrieved from <https://www.ifad.org/documents/38714170/40239486/The+potential+for+scale+and+sustainability+in+weather+index+insurance+for+agriculture+and+rural+livelihoods.pdf>